

Časopis s podobami za slovensko mladino.

S prilogo: „Angeljček“

Štev. 9.

V Ljubljani, 1. septembra 1901.

Leto XXXI.

Oj, Anica zala . . .!

Oj, Anica zala,
Poslušaj moj glas:
„Ne gledaj, ne gledaj
Na lepi obraz!

Lepota obraza
Se hitro zgubi,
Lepota le dušna
Ta večno trpi.

Zato pa edino
Le zaljšaj srce!
Posadi krepostij
Vanj cvetke lepe!

Čas setve je v dobi
Mladostni samo!
V jeseni sejati,
Prepozno že bo!

Le mlado drevesce
Lahko se zravná,
A staro zravnati
Nič več se ne dá.

Oj, Anica zala,
Poslušaj moj glas:
Olepšaj srce si,
Dokler je še čas!“

U. Zakrajšček.

Kdo ve?

Kaj je cena zdravja,
Ve to le bolnik,
Kaj prostost je zlata,
To ve le jetnik.

Kaj je zlata mama,
Le sirota ve,
Kaj prijatelji so,
Meje ve srce.

Mirko M.

Begun.

(Povest. — Spisal Kočarjev Jože.)

I

mali vasi Zavrh na Notranjskem je živel premožen kmet, Matevž Stopar. Bil je najbogatejši in najstarejši v vasi Imel je mnogo polja in pašnikov, lepo, zidano hišo in v hlevu precej glav lepo rejene živine. Njegova dva sinova, Tone in Jože, sta mu že kaj čvrsto pomagala pri posestvu. Hči Jerica pa je že sama gospodinjala namesto matere, ki je bila umrla pred kakimi petimi leti.

Kakor sem že omenil, je imel Stopar dva sinova, ki bi podedovala po njegovi smrti vse imetje in sicer na ta način: Tone, starejši, dobi hišo in zemljišče; Jože, njegov brat, pa sme ostati pri Tonetu do svoje smrti in on ga mora preživiti ta čas. Če bi pa hotel Jože iti proč od doma, mu mora Tone izplačati 500 gld. za doto!

Tako se je glasila naredba Stoparjeva! Storil je pa to zato, ker je čutil, da bo kmalu moral zapustiti zemljo, da se preseli v boljši svet. Naredil je torej oporoko, ker se ne vé, ali vtegne morda nanagloma umreti, in potem se lahko začneta sinova prepirati med seboj zaradi premoženja.

Kako pa sta sodila njegova sinova oporoko?

Tone je bil pač lahko zadovoljen s tem, kar mu je odmenil oče. Saj bo vse posestvo njegovo!

Jože se pa ni veselil tako zelo ukrepa očetovega. On bi bil namreč rad vse podedoval — češ — potem bo pa prav složno živel in užival, kajti bil je velik zapravljivec.

Silno ga je torej jezilo, ko je videl, da bo dobil Tone vse zemljišče, on pa samo tistih pet sto goldinarjev. Sam pri sebi je seveda pripoznal, da gre po pravici bratu vse posestvo, ker je starejši!

Odkar je odločil oče Toneta za prvega naslednika po svoji smrti, mu je bil Jože vedno nevoščljiv. Vedno je tuhtal in mislil, kako bi ga pri očetu izpodrinil ter tako sam dobil vse. A nič pravega mu ni prišlo v glavo. Sprevidel je, da se bo kljub njegovi jezi zgodilo to, kar je ukrenil oče!

Toda prišlo je vendar drugače! Pripetilo se je nekaj, na kar še niti on sam ni mislil!

Da povem natančneje, kako in kaj se je dogodilo, moram še poprej nekaj razložiti!

Takrat je bilo namreč okoli leta 1812., ki je bilo silno viharno. Tedaj je najbolj cvetela slava Napoleonova. Skoro vsa Evropa se je tresla pred tem slavnim vojskovodjem, ker si jo je skoro vso podvrgel.

Tudi našo domovino Kranjsko je spravil pod svojo oblast. Ej, takrat so bili za naše očete slabi časi! Francozje so jim ugrabili navadno vse premoženje in zato so trpeli Kranjci mnogokrat veliko pomanjkanje. In vrh

tega so pa morali Francozom še v vojski služiti, in to se je dogodilo mnogokrat, ker se je Napoleon skoro vedno bojeval.

Kadar je prišlo povelje, so se morali zbrati krepki mladeniči in hajdi k vojakom v Ljubljano in od tam še dalje. Radi seveda niso šli in največkrat se je dogodilo, da so mladeniči ušli v gore in gozde in tam so se rajše skrivali po več mesecev, kakor pa da bi služili Francozom. Seveda ti niso rok križem držali, ampak so kaj pridno lovili take begune. Kogar so ujeli, tega so precej vtaknili v vojaško suknjo. Mladeniči so pa tudi vedeli, kaj jih čaka, in zato so se skrivali in odtegovali Francozom in sploh drugim ljudem, boječ se, da jih ne bi izdali.

In o takem ubežniku pripoveduje naša povest!

Bilo je necega večera okrog devete ure. Zvezde so prijazno migljale na jasnem nebu, in mesec je čarobno razsvetljeval mirno vasico Zavrh. Njeni prebivalci so že vsi spali.

Le Tone, sin Stoparjev, ni mogel zatisniti očesa. Vedno se je obračal na svojem senenem ležišču. Različne misli so se mu podile po glavi. Razmišljal je, kako bo gospodaril, uravnal posestvo itd.

Naposled — ura je odbila ravno deset — je nekoliko zadremal. Nankrat ga zbudi iz tega pôlsna glasno govorjenje. Prestrašen plane kvišku in posluša; a zopet je vse tiho.

Radovednost ga žene, da zleze doli po lestvi ter stopi na prosto; tukaj se skrije za neki steber ter gleda v temo proti oni sméri, odkoder je slišal govorjenje. Mislil je namreč, da bi ga prišli lahko lovit lovci za v vojake, in zato se je hotel natanko prepričati o tem.

Ko nekaj časa za tramom stoji in prav napeto posluša, zasliši nenadno bližajoče se rahle stopinje. Ozre se proti oni strani in zapazi, da gre več mož ravno proti njemu. Pri nekaterih razloči debele kole, cepce in celo nože. Počasi se mu bližajo.

Tone zadržuje sapo, da ga ne bi zapazili.

Sedaj se možje ustavijo in eden izmed njih reče s pridušenim glasom:

„Le tiho, sicer ga zbudimo in potem nam upiha kašo, kakor že mnogi drugi.“

Toraj ti, Peter, pojdi na ono stran poslopja; tam se skrivaj in straži. Ako bo prišel tje, pa ga primi. — Mi drugi pa gremo na svisli in tam ga bomo gotovo dobili, ker tam navadno leži. — Sedaj pa le pojdimo, toda tiho!“

In možje — vojaški lovci — namreč ti so bili — odidejo na svisli.

Sedaj Tone sprevidi, da ga lové za v vojake.

„O, k vojakom pa že nočem iti, ne!“ si misli. Hitro sklene ubežati in se skrivati po gozdih rajši, kakor pa služiti v vojni.

Nekaj časa še počaka, a ko sliši, kako se oni jezni vračajo po lestvi doli, ker ga niso dobili, zbeži hitro proti gozdu. Mislil je, da ga ne bodo zapazili, a so ga vendarle.

„Tam-le je, za njim! Hitro!“ zavpije nekdo, in vsi udero za Tonetom, ki beži dalje, kakor preganjena zver. Precej blizu gozda že dospé, a nekdo

mu je vedno bližje za petami. Še potok mora preskočiti, pa bo rešen. A že je ves spehan — ne more več!

Ko lovec, ki je tekel za njim, zapazi, da Tone omaguje, mu porogljivo zakliče:

„No, dečko, le počakaj! Kam se ti pa tako mudi?“

Sedaj pa Tone nazaj zavpije:

„V vojake me pa že ne dobite, ne. Še me nimate!“

In s temi besedami se obrne proti preganjalcu, ki ga je hotel ravno zagrabit, ter ga udari s tako močjo po obrazu, da se lovec omamljen zvrne na tla.

Tone se pa zažene z zadnjimi močmi čez potok in ga res srečno preskoči. Potem steče proti gozdu, in kmalu ga zagrne gosto drevje ter ga zakrije očem preganjalcev.

Nekaj časa sliši še za seboj neko vpitje, a kmalu potihne vse. Sedaj se Tone odpočije na neki skali, potem vstane ter gre globlje v gozd. Tam si poišče varno zavetje, da ga ne bi lovci dobili, se vleže po kratki molitvi v mah in kmalu utrujen zaspi.

II.

Vzdaniilo se je krasno poletno jutro. Rumeno solnce je vstajalo izza gorâ ter pozlatilo s svojimi žarki hribe in drevesa, katerih vrhovi so se sušté zibali v lahnem vetriču. Ptički so jeli miloglasno žvrgoleti. Njih petje je zbudilo tudi Toneta iz sladkega spanja.

S prva se močno začudi, kako to, da je v gozdu na takem kraju. A kmalu se spomni včerajšnjih dogodkov: kako je bežal pred lovci, kako je enega izmed njih udaril in kako je potem preskočil potok ter tako ušel. Začne ga skrbeti, če je ubil tistega lovca, ki je tekel za njim! Z golo roko ga seveda ni mogel, toda tla so bila kamenita, in ko se je oni zvrnil, je lahko zadel s tilnikom ob kamen in potem je mrtev!

To Toneta silno skrbi, zakaj ubiti ga seveda ni imel namena, ampak se ga je hotel le ubraniti.

Toda kmalu se potolaži.

Poklekne na tla ter Boga iskreno zahvali za rešitev in ga poprosi pomoči na daljnem begu.

Potem vstane, gre k hladnemu studencu, ki je izviral pod visoko, z mahom obraščeno skalo, ter se tam napije in umije. Nato začne premišljevat, kaj naj sedaj stori?

Ali če iti domov?

Ne, tam ga mogoče čakajo lovci in če ga dobé, bo moral iti rad ali nerad k vojakom. Pa tega neče!

Toda kaj naj počne?

Živeža tudi nima, a treba ga bo vendar-le, da ne umrje od lakote.

Iz tega premišljevanja ga nenadno zbude stopinje. Misleč, da so spet lovci, se ozre prestrašen na ono stran, a na svoje veselje zapazi tam med drevjem svojo staro botro Uršo.

„O, dobro jutro, Urša! Kaj pa delate tukaj?“ jo vpraša ter gre proti nji.

Urša se prestrašena ozre nanj, a ko ga spozna, iznenadena zakliče:

„O, kaj si ti tukaj, Tone? Jaz sem pa mislila, da si bežal kam dalje v gozd!“

„Saj sem tudi tukaj varen za danes!“ ji odvrne Tone. „Slišite no, botra, kako je bilo pa kaj sinoči, potem, ko sem jaz odbežal?“

„Sinoči? Ko bi ti vedel, kakšna reč je bila! Vsa vas je bila po koncu. Lovci so bili silno jezni, ker te niso dobili. Tvoj oče je bil pa tudi žalosten in potr. Seveda, saj sedaj ne vé, komu bi pravzaprav prepustil posestvo! Tebe ni doma, in Bog vé, kedaj se spet vrneš, ker te iz vojašine ne bodo kar tje v en dan pustili, ne. Najbrže bo moral sedaj Jože prevzeti posestvo. O, saj je bil sinoči še nekaj vesel, ker menda za gotovo vé, da bo dobil posestvo. E, tvoj brat ni nič kaj prida človek. Varuj se ga!“

„Že dobro, že!“ ji odgovori Tone. „Povejte mi rajše, kako je kaj s tistim lovцем, katerega sem sinoči udaril, in pa kdo je bil?“

„Kdo je bil? Veš, Petračevega si tako udaril. Mislili smo že, da se je ubil, ker je tako trdó padel na kamen. Ker smo ga pa močili z vodo, je prišel kmalu k zavesti in sedaj leži. Pa bo kmalu dober.“

Čakaj no, tukaj imaš nekaj kruha! Vem, da si že lačen. Le vzemi!“ mu prigovarja Urša, moleča mu kos kruha.

„Hvala Vam, botra!“ ji odvrne Tone in vzame kruh. „Branil se ga ne bom, ker sem res že lačen. Sinoči nisem mogel nič živeža vzeti s seboj, ker nisem imel časa.“

Čakajte no! Nekaj bi vas rad prosil, botra! Prinesite mi, ako hočete, do danes popoldne nekaj mojega denarja, da si bom nakupil kaj živeža. Kar očetu recite, pa ga bodo dali. Včasih mi pa vi prinesite kaj hrane sem gor.

Potem mi pa prinesite še mojo suknjo, da bom lahko na nji ležal, a ne na mrzlih gozdnih tleh; ali se bom pa ogrnil ž njo.

Vse, kar prinesete, položite sem na tole skalo. Ali mi boste storili to, kaj?“

„Seveda ti bom. Le ne skrbi!“ reče Urša. „Ampak varuj se lovcev, da te ne dobé. Skrivaj se pred njimi, kolikor se moreš. Jaz bom pa včasih sem gor prišla in ti kaj prinesla in pa povedala, kako je kaj doma ali pa kaj namerjajo lovci.“

Pa z Bogom, no! Jaz moram iti. Dobro se imej ta čas!“

In Urša začne stopati proti domu.

„Z Bogom! Pozdravite očeta!“ kliče Tone za njo in potem odide v goščavo.

Popoldne pa najde na skali suknjo in denar, kakor sta se domenila z Uršo. Hvaležno spravi denar, zavije v neko grmovje, pogrne suknjo na tla in, ko se prepriča, da ni nikogar blizu, leže nanjo in tam zaspi. Kmalu potem se je zmračilo in srebrne zvezdice so se zasvetile na nebu. Bleda luna je pa obsevala s svojim mlečnim svitom spečega Toneta.

III.

Že kaka dva tedna se je skrival Tone po gozdu v Hrušici. Med dnevom je spal v kaki prav skriti gošči, a ponoči je kuril in pekel to, kar je naložil ali nakupil sam, ali pa, kar mu je prinesla Urša.

Lovci ga niso nadlegovali in lovili; zato je bil brez skrbi. Mislil je, da ga bodo mogoče za vedno pustili in zato se je že namenil, da pojde vsaj za nekaj časa domov. Presedalo mu je že tako življenje in vedno skrivanje po teh gozdih, kjer ni nobene žive duše. Le Urša ga je včasih obiskala.

Nekega dne sedi Tone na skali. Glavo je imel podprto z rokami. Bil je zamišljen.

Naenkrat pa se razgrne grmovje, in predenj stopi stara Urša vsa bleda in prestrašena.

„O, Bog se usmili! Tone, oče umirajo! Sinoči so kar naenkrat zboleli — kar po noči so morali poslati po gospoda — in sedaj pa že umirajo. Moj Bog, pa tako nanagloma! Ubogi Tone! Kaj boš počel sedaj?“

Čudé in strmé posluša Tone to žalostno novico, ki je prišla tako nenádna, nepričakovano. V glavi se mu začne vrteti in malo, da ne omedli. Da mu oče umirajo, to je bilo prehudo zanj!

Dolgo časa strmi pred se, naposled se mu pa izvije iz prs:

„Oče mi umirajo? Oj, to je prehudo zame. Moram jih videti še enkrat, še — zadnjikrat. Precej grem k njim, naj pride, kar hoče. Oh, moj oče!“

In Tone začne zdihovati, kakor otrok.

„Pojdiva, Urša! Pojdiva k očetu!“

„Nikar, Tone!“ ga svari Urša. „Slišala sem, da so se lovci namenili ravno danes iti po te! Mar beži raje, da jim uideš! Kaj bo, če te ulove?“

„Ne, ne, Urša! Tega ne storim! Jaz grem k očetu. Ljubezen in hvaležnost me sili in žene z nepremagljivo silo k njim, tudi če me lovci zasačijo. — No, pa mislim, da se bodo morali precej napenjati, da me bodo dobili. Saj sem jim tudi zadnjič ušel, in ako Bog da, jim bom tudi danes. Toraj pojdiva, Urša!“

„Čakaj, Tone! Kaj pa, če te lovci ustrelje?“ mu odvrne Urša strahoma. Tone pomisli.

Saj se vendar lahko dogodi, da ga pobijejo. On nima pa nobenega orožja, s katerim bi se branil. In če se res to dogodi, kar mu pravi Urša, potem bo moral umreti.

Umreti?

Tone se zgane. Tako mlad še, poln življenja in nad — pa umreti?! Saj ni, da bi moral iti k očetu. Tudi sam si mora varovati življenje. Tako premišlja sam pri sebi. Že se skoro odloči, da ne pojde domov, a v tem hipu mu stopi pred oči umirajoči oče. Tone se premaga in odločno reče:

„Nič! Jaz grem domov! Moram jih še enkrat videti, da me blagoslové. Pojdiva hitro, Urša!“

Urša mu še nekaj časa predočuje veliko nevarnost, v katero se podaja, a Tone ne odjenja od svojega sklepa in zato odideta.

Počasi se bližata domači hiši. Oprezno gleda Tone okoli sebe, da ne bi prezrl kaj nevarnega ali sumljivega. A vse je varno.

Zato stopi v hišo. Ker ni v veži nikogar, odpre neka vrata, ter stopi v sobo, kjer je mislil, da ležé oče. In ni se varal. Na postelji je videl očeta. Tiho stopi tedaj k postelji ter zašepeta:

„Oče!“

„Ali si vendar prišel, Tone!“ reče bolnik s slabim glasom ter se ozre k njemu. „O, da si le prišel, da si le prišel. Glej, jaz sem že pri kraju. Ne bom več dolgo, že čutim. Moli zame in bodi priden po moji smrti. Bog ti bo že dal srečo.“

Kar se pa tiče posestva, sem določil Jožeta za svojega dediča, ker sem mislil, da te ne bo več domov. Pa se zmenita ž njim, kako in kaj. Le tožiti se ni treba! Varujta se prepairov! Ako pa Jože ne bo hotel odjenjati, pa ga pusti. Boš že kje našel srečo, da se boš lahko pošteno preživil.“

„O, nič ne skrbite, oče!“ odvrne Tone. „Kar se tega tiče, se bova že z bratom domenila. Ali mi imate mogoče še kaj — ?“

Ni še končal zadnjega stavka, ko oče hipoma omahne na posteljo, kratko grgranje, in — Stoparja ni bilo več!

To se je tako naglo zgodilo, da Tone sprva še vedel ni, kaj naj počne. Same žalosti mu hoče počiti srce. Vedno ga zadevajo nadloge, vrsteče se druga za drugo in ena je hujša od druge!

A kmalu se zavé in začne jokati bridko, užaljeno. Saj je sedaj mrtev oče saj je sedaj jenjalo biti srce, ki ga je tako ljubilo!

In dolgo časa zdihuje pri postelji.

A mudi se mu že. Hiteti mora, da ga lovci ne dobé. Zato hitro vstane, poljubi zadnjikrat očeta na mrzlo čelo ter odide iz sobe proti gozdu.

Kmalu dospè čez potok in že je skoro v gozdu.

„Hvala Bogu, da sem tukaj. Sedaj sem že bolj varen!“ si misli in začne iti bolj polagoma.

A v tem hipu stopita iz grmovja dva kmeta lovca. Oba imata puško v rokah. Ko ju Tone zagleda, zbeži za visoke skale, da bi se ondi skrnil. A predno zavije okoli nekega pečevja, počí puška, in krogla ga zadene ravno med rebra.

Tone se prime na zadeto stran in omahne na zemljo. Kri mu začne kapati skozi obleko in rdečí gozdna tla. Obhajajo ga grozne slabosti. Vendar si je mislil, da mu bosta kmeta pomagala, izprala rano in ga nesla domov, toda eden izmed njiju reče svojemu tovarišu:

„E, le pustiva ga tukaj. Mu bo že kdo drug pomagal. Midva pa pojdiva rajše po plačilo, ki je nanj razpisano!“

In ne da bi mu pomagala, odideta trdosrčneža.

Tonetu je pa čedalje hujše. Kri mu močno odteka. Že je blizu omed-levice.

Zmračilo se je.

Od nikogar ni rešitve! Sam bo moral umreti v tem širnem gozdu, zapuščen od vseh!

Od vseh?

Ne, glej, pomoč se že bliža. Botra Urša in še štirje kmetje gredo ravno proti njemu.

„Tone, kje si?“ zakliče Urša tiho, ker ga v temi ne razloči.

„Tukaj sem, botra!“ ji odvrne Tone s slabim glasom.

Vsi se mu približajo. Skrbno se nagne Urša k njemu in ga sočutno vpraša: „Ali si hudo ranjen?“

„O, hudo, hudo!“ ji prikima Tone.

„Le malo potrpi, ti bomo kmalu naredili nosilo iz vej pa te bomo nesli domov.“

In možje jamejo spletati nosilo iz vej.

Kako je pa mogla Urša izvedeti, da je Tone ranjen? To je bilo tako-le:

Ko je namreč on zapustil hišo, je šla Urša za njim, ker se ji je že dozdevalo, kaj se bi vtegnilo zgoditi. Vrhu tega je pa še videla dva kmeta — lovca, ki sta hitela proti gozdu. In ker sta imela puško, jo je to še bolj potrdilo v njeni sumnji, da je to vse namenjeno proti Tonetu. Malo potem je slišala še strel in sedaj ni več čakala, ampak je brzo odšla v vas po može, katere sedaj dobimo pri Tonetu.

(Konec prih.)

Iz pastirskega življenja.

(Spisal M i r k o M.)

saka žival na zemlji ima svojo slabo in dobro stran. Le o nedolžnih ovčicah pravijo, da nimajo nobene napake, vsled katere bi jih mogel človek grajati. Že na prvi pogled se nam prikupijo s svojo krotkostjo in ljubeznivostjo. Saj je nimajo niti najmanjše reči, s katero bi mogle človeku storiti kaj žalega, ali se vsaj braniti pred njim. Toda kar trdim o ovčicah, se nikakor ne more reči o ovnih ali „koštrunih“.

Kdor izmed malih čitateljev je že videl ovna z nazaj zavitimimi rogmi, kako se je zaletel v pastirja, ta mi bode pač pritrnil, da ovni ne zaslužijo take pohvale. Naj povem tu iz svoje skušnje, koliko neprilik mi je prizadejal nekoč tak porednež.

Neko zimo je imela ovca liska lepo pisano jagnje, in sicer koštrunčka. Do tega sem imel jaz neko posebno veselje. Ko je že nekoliko odrasel, nesel sem mu vsakokrat, ko je šla sestra ovcam pokladat krmo, nekoliko kruha ter sem mu ga počasi dajal. Neizrečeno me je potem veselilo gledati, kako je prijazno jemal iz roke kruh in mi lizal prste. Vsled tega se me je tako navadil, da, če sem ga izpustil iz hleva, je tekal za menoj kakor psiček.

Zlasti je bilo veselo po letu, ko je gnala sestra mojega marogca — tako sem ga namreč imenoval — z drugimi ovcami vred na pašo. Gnal sem ž njo in tam sva z marogcem skakljala in tekala semtertja, da je bilo veselje. V žepu sem imel zanj vedno kaj kruha ali drobtin, ki sem mu jih polagoma dajal. To ga je tako navezalo name — da je hotel biti vedno pri meni. Ako mu nisem hotel dati nič kruha, začel se je vspenjati po meni in me dregati z glavo. Meni je bilo to seveda zelo všeč. Začel sem ga še nalašč malo dražiti in mu nastavljal roko, da se je zaletaval vanjo. Sestra in tudi drugi domači so me svarili, naj se ne igram tako z marogcem, češ da ga bodem navadil trkati, in da bo tako postal še vsem nevaren ali saj nadležen. Jaz pa se nisem dosti menil za to, ker nisem mogel verjeti, da bi se krotki marogec kdaj tako spremenil. Ostala sva še vedno dobra prijatelja. Poletje je hitro poteklo, in ko so nastopili mrzli jesenski dnevi, nisem več hodil s sestro na pašo. Zato sva z marogcem prav malo prišla skupaj.

Moj marogec je med tem hitro rasel in prihodnje poletje je bil po mojem mnenju že cel junak. Tudi jaz sem že toliko napredoval, da sem postal samostojen pastir. Izročili so mi čredo ovac, naj jih gonim na bližnji pašnik. Z velikim veseljem sem se poprijel svojega posla. Vsako jutro sem zgodaj vstal, mati so mi dali kos kruha in hajd na pašo s čredo belih ovac, med katerimi je bil tudi moj prijatelj — marogec. Takoj sva se zopet sprijaznila. Začel me je nadlegovati za kruh, katerega sem mu tudi dosti zdajal. Vedno se je sukal in muzal okrog mene; če pa mi je kruha zmanjkalo, ali če mu ga nisem hotel dati, tedaj pa je marogec pokazal, kaj zna. Pomaknil se je za par korakov nazaj, povspel ušesi in se zaletel z vso silo proti meni. Pogosto je bil ta naval tako silen, da me je podrl na tla, kakor sem bil dolg in širok. Marogec se potem ni zmenil čisto nič za mojo šibo ali za udarce, hotel je imeti ali kruha v gobčku ali pa mene na tleh. Prvega je dobil mnogo, a tudi drugo njegovo veselje ni bilo preredko.

Pogosto bi bil rad snedel kos kruha, ki sem ga dobil doma, a treba ga je bilo prihraniti za marogca, da sem ga z njim potolažil, če me je prišel nadlegovat. Ko sem mu pa razdal vsega, bil sem zopet v takih škripcih, kot prej. Marogec me je začel dregati in dregati ter se zaletavati proti meni, da sem se sam sebi smilil. Preostajalo mi ni nič družega, kakor vleči se na tla in počakati, da je rogovilež odšel. Bili so to slabi časi zame. Niti v družbi drugih pastirjev nisem smel več pasti, ker se je vsak bal mojega marogca — dasi proti drugim ni bil tako sovražen kakor proti meni.

Doma si niti povedati nisem upal, kako preglavičo mi dela moj nekdanji prijatelj. Saj sem si bil tega sam kriv, ker nisem poslušal starišev, ko so me svarili, naj ne učim koštruna trkati.

Nekega dne pa mi pravijo oče: „Danes pa ženi ovce na Okroje; tam je bil pred par leti posekan smrekov gozd, sedaj pa je na onem mestu vse rudeče jagod. Lahko se jih do sita naješ in v onem-le lončku jih tudi malo prinesi svoji sestrici, ki jih tako rada jé.“ S tem sem bil takoj zadovoljen, toda začelo me je ob enem skrbeti, kaj bo z marogcem, kajti vedel sem, da lonček cel in pa marogec, — to ne gre skup. Vendar očetu tega nisem

povedal. Vzel sem molče posodico in gnal na določeno mesto. Da bi lažje krotil svojega hudomušnega zvitrogca, vzel sem s seboj tudi malo soli. Ko sem ga gnal na pašo, je šlo vse dobro. Marogcu sem kmalu zdajal vso zalogo kruha in soli. Pasel sem ves čas lahko. Ovce so se 'z ovnom vred rade pasle, jaz pa sem se gostil s sočnatimi jagodami. Ko sem se jih nazobal do sita, sem napolnil lonček do vrha.

Kmalu se odpravim s čredo proti domu. Marogec me je začel sedaj zopet nadlegovati in hotel je imeti svoj delež. Jaz sem v jedni roki nesel lonček, z drugo pa sem dajal ovnu zadnje drobtinice, ki sem jih še imel v žepu. Slednjič mi je tudi teh zmanjkalo. Marogec je nekaj časa potrpežljivo čakal — slednjič pa se oddalji za nekaj korakov — zaleti se proti meni, in predno sem se mogel umakniti, ležal sem na tleh, kakor sem bil dolg in širok, lonček pa je priletel ob kamen in se razletel na drobne kosce. Lepo rudeče jagode so se razsule na okrog.

Na roki sem dobil precejšno rano, ki pa me ni toliko bolela kolikor strah, kaj bodo doma rekli, ko zvedo, kaj se mi je prigodilo. S potrjim srcem in krvavo roko sem prignal domov. Ko zaprem čredo v hlev in pridem v hišo, so mi takoj na obrazu poznali, da se mi je prigodilo nekaj neljubega. V tem zapazijo, da imam krvavo roko. Vsi prestrašeni me sprašujejo, kaj se mi je prigodilo. Jokaje sem jim vse odkritosrčno povedal — isto tako, kaj se je prigodilo z lončkom.

Drugi so se mi smejali, oče pa so mi rekli: „Vidiš sedaj, kako je bilo prav, ko smo te svarili po zimi, da ne vadi koštruna trkati. Dovolj si že kaznovan za svojo neposlušnost. Zapomni si pregovor, ki pravi: „Bolje je slušati kakor poskušati.“

Od sedaj za naprej je ostajal marogec v hlevu, kjer so ga posebej krmili, da se je zredil, in slednjič so ga prodali. Jaz pa sem spet vesel in brez skrbi gonil na pašo, rešen svojega hudega sovražnika.

Ugaša svitli beli dan . . .

Ugaša svitli, beli dan,
Nizdoli nočca plava,
In zvezd nešteti na nebó
Duh božji prižigava . . .

Pa saj na nebu, daleč tam
Nikdar to zvezde niso:
Oj, angelčkov presvetih to
Nebeške le oči so!

In jasno, sinje to nebo
Nikakor ni, nikoli:
To le zavesa sinja tam
Ob božjem je prestoli . . .!

Vneslav.

povedal. Vzel sem molče posodico in gnal na določeno mesto. Da bi lažje krotil svojega hudomušnega zvitrogca, vzel sem s seboj tudi malo soli. Ko sem ga gnal na pašo, je šlo vse dobro. Marogcu sem kmalu zdajal vso zalogo kruha in soli. Pasel sem ves čas lahko. Ovce so se 'z ovnom vred rade pasle, jaz pa sem se gostil s sočnatimi jagodami. Ko sem se jih nazobal do sita, sem napolnil lonček do vrha.

Kmalu se odpravim s čredo proti domu. Marogec me je začel sedaj zopet nadlegovati in hotel je imeti svoj delež. Jaz sem v jedni roki nesel lonček, z drugo pa sem dajal ovnu zadnje drobtinice, ki sem jih še imel v žepu. Slednjič mi je tudi teh zmanjkalo. Marogec je nekaj časa potrpežljivo čakal — slednjič pa se oddalji za nekaj korakov — zaleti se proti meni, in predno sem se mogel umakniti, ležal sem na tleh, kakor sem bil dolg in širok, lonček pa je priletel ob kamen in se razletel na drobne kosce. Lepo rudeče jagode so se razsule na okrog.

Na roki sem dobil precejšno rano, ki pa me ni toliko bolela kolikor strah, kaj bodo doma rekli, ko zvedo, kaj se mi je prigodilo. S potrjim srcem in krvavo roko sem prignal domov. Ko zaprem čredo v hlev in pridem v hišo, so mi takoj na obrazu poznali, da se mi je prigodilo nekaj neljubega. V tem zapazijo, da imam krvavo roko. Vsi prestrašeni me sprašujejo, kaj se mi je prigodilo. Jokaje sem jim vse odkritosrčno povedal — isto tako, kaj se je prigodilo z lončkom.

Drugi so se mi smejali, oče pa so mi rekli: „Vidiš sedaj, kako je bilo prav, ko smo te svarili po zimi, da ne vadi koštruna trkati. Dovolj si že kaznovan za svojo neposlušnost. Zapomni si pregovor, ki pravi: „Bolje je slušati kakor poskušati.“

Od sedaj za naprej je ostajal marogec v hlevu, kjer so ga posebej krmili, da se je zredil, in slednjič so ga prodali. Jaz pa sem spet vesel in brez skrbi gonil na pašo, rešen svojega hudega sovražnika.

Ugaša svitli beli dan . . .

Ugaša svitli, beli dan,
Nizdoli nočca plava,
In zvezd nešteti na nebó
Duh božji prižigava . . .

Pa saj na nebu, daleč tam
Nikdar to zvezde niso:
Oj, angelčkov presvetih to
Nebeške le oči so!

In jasno, sinje to nebo
Nikakor ni, nikoli:
To le zavesa sinja tam
Ob božjem je prestoli . . .!

Vneslav.

Rožni venec.

(Selko.)

isoko je stalo solnce. Vzbudilo je celo Tončka, ki so mu rekali vedno „zaspanček“. Pred hišo je skakal in nagajal Turinu. Ako je le mogel, prijel ga je za rep. Toda Turin se je bal zanj. Jezen se je obrnil in zarenčal. Tonček je seveda spustil rep.

Skozi okno je pogledal stari ded. Videl je veselo življenje v prosti naravi in pozelel si je vun, na prosto. Dolgo je ležal v postelji, že je mislil, da ga poneso v hladni grob. Toda vseoživljajoča pomlad je podelila tudi njegovim starim kostem zopet moči.

Prišel je vun. Sedel je na klop in potegnil iz žepa rožni venec.

Gori na nebu je svetilo solnce, po drevju so prepevale ptice pevke, na trati so duhteale cvetlice, na klopi pred hišo pa je opravljal starček svojo jutranjo pobožnost... Počasi in slovesno je molil. Enakomerno se premikajoče jagode so tolkle glasno druga ob drugo. Še dolgo potem, ko je bil že odmolil, je držal v rokah rožni venec. Opazoval je velike, črne jagode, in usta so se mu držala na smeh. Kolikokrat je prebiral te jagode, kot mladenič, kot mož, kot starček!

Ko je umiral oče, mu je izročil ta dragoceni zaklad z besedami: „Sin moj! meni je bil zvest spremljevalec na potu mojega življenja, naj spremlja i tebe!“

In od tedaj so hodile te jagode vsak dan dvakrat skozi njegove roke. In naj so ga trle nadloge, naj so ga prijeli križi in težave — rožni venec mu je olajšal trpljenje.

V te misli je bil zatopljen ded.

K njemu je pritekel Tonček, oklenil se ga okrog vratu in zapazivši molek v dedovih rokah, je vprašal: „Ded, kolikokrat ste že molili rožni venec?“

A nasmehnil se je stari ded, pogladil Tončka po glavi in rekel: „Tonček moj, ti še ne znaš tako daleč šteti.“

Tonček je nekoliko časa molčal, nato zopet začel: „Ded, povejte mi nekaj o stricu!“

Slišal je namreč mnogokrat, kako je pripovedoval ded o svojem sinu, ki ga je bil dal v šolo.

„Kadar boš velik, pa ti bom povedal.“

In dedu so se vzbujali spomini na sina.

Lepo jutro je bilo. Napregel je konja in sedel na voz s svojim Jankom. Peljal ga je v mesto v šolo. In Janko se je učil pridno, vedno je bil med prvimi. Ali zašel je v slabe tovarišije. Ni se menil za opomine skrbne matere, za opomine očetove. Ta dva pa sta molila zanj. E, dostikrat je preštel oče

jagode rožnega venca moleč za svojega sina! In molil je vedno, naj mu bi dal Bog srečo, naj bi ga pripeljal na pravo pot.

Sin je dovršil srednje šole in odšel na Dunaj — postati je hotel zdravnik. Ni izpolnil želje starišev, da bi šel v semenišče. Tam je zašel še bolj na kriva pota — izgubil je vso vero.

Oče pa je molil rožni venec, proseč, naj bi Bog pripeljal njegovega Jankota na pravo pot.

Sin je zbolel. Dobil je jetiko. Vrnil se domov k očetu. In ta je sprejel vesel nesrečnega sina.

In ko je ležal sin bolan pod domačo streho, oživljali so se mu spomini na veselo otročjo dobo. Kako prisrčno je molil tedaj, kako častil Marijo! In v srcu so se oglašali materini nauki o veri, o grehu . . .

Začel je verovati. Obžaloval je svoje grehe in prosil spovednika. Spovedal se je ter kmalu na nato umrl.

Žalostni spomini za očeta! In vendar: veselil se jih je. Saj je Bog uslišal njegovo molitev in pripeljal sina na pravo pot. Ni zastoj molil rožnega venca.

In zopet je vzel molek v roke in molil za večni pokoj sinu. In pri molitvi je bil tako srečen, tako zadovoljen, da se mu je zibal sladek smehljaj okrog ust.

Mali Tonček pa je gledal deda in sklenil, da hoče tudi on tako moliti, kedar bo večji. Saj je ded tako lep, tako vesel, kadar drži v rokah rožni venec in moli!

Bajka o materi.

Bolna sedem dolgih tednov
Mlada mati je ležala,
Ne zdravila, ne lečila
Več ji niso pomagala.
Tiho, vdano je trpela,
Dvigala je bele roke
In molitve šepetala.
Ni prosila sebi zdravja,
Ni prosila sebi smrti,
Le za svoje dete malo
Je prosila in molila.

Aj, ti dete, vbogo dete,
Niso zlata nasejale
Vile v zibel ti ob rojstvu,

In na trdem svetu samo
V silni bedi boš ostalo,
Ko priplava smrtni angel
In ti vgrabi milo mater.
Bledo že je njeno lice,
Znoj rosi ji hladno čelo,
Oslabele so roke ji,
Oslabeli vsi ji udje,
Že prihaja smrtni angel.

Materino sveto srce
Več ne bñje, več ne žije,
Velo lice, blede čelo,
In ljubeče njene roke
So na veke se sklenile.

Daleč, daleč so nebesa
Nad gorami, nad zvezdami,
Toda mati pozabila
Ni na svoje dete malo.
Ko je bolno, zapuščeno
Jokalo po njej edini,
Tiho, tiho je iz neba,
Mati k detetu dospela,
Zibala ga na kolenih
In mu pela pesmi lepe,
Ga hranila in pojila.

V njenih nežnih je objemih
Rastlo dete in odrastlo.

Tatjan.

Kuku, kuku...!

(Slika. — Napisal Josip Bekš)

Mimica, jaz sem pa danes dopoldne čul kukavico; ali si jo ti tudi že čula?“

„Kako si majčken! Kaj je to kaj posebnega; kukavico lahko slišim vsak dan, še po noči, če bi ne spala, veš?“ Pa s kazalcem je tedaj prav važno delala po zraku neke črte. Recimo take, kakor gospod učitelj v šoli proti kakemu navihancu. Jožek se je pa ni kar nič zbal, nak — še celo široko in možato se je razkoračil pred njo.

„Tega pa le nikar ne pravi, da sem majčken; saj so zadnjič rekli naša mama, da sem velik, ko so me imeli v naročju. Potem pa, da bi ti slišala vsak dan kukavico; kje pa, pa povej, no — če veš! — Pa vsak dan, po zimi tudi, kaj ne? Vidiš, ti si majčkena, ti, ki takó nespametno govoriš.“

Jožek se je moral smejati

Mimica je hodila že v prvi razred, Jožek je pa krog hiše prodajal platno. Spomnil se je menda na to, češ — ona hodi že v vaško šolo pa tako govori, kakor prav tisti negodni otroci, ki držé še kazalec desne ali leve roke med zobmi.

„No, Jožek, ki se tako velikega delaš in pa mogočnega, pa mi povej, kako poje kukavica. Potem pa lahko takoj izveš, kje lahko čuješ vsak dan kukavico.“

Jožek je bil nekoliko v zadregi. Kako tudi ne? Dobri dve leti je tekal okoli hiše, pa ga že izprašujejo tako učeno. Ej, pa Jožek je bil premeten in hudomušen dečko.

In sam ni prav dobro vedel, ali se mu je samo doma v zibelki sanjalo, ali jo je res slišal — to čudno kukavico — — —

„I, tako že ne, kakor vaš petelin, ki ima vedno ves krvav greben. Glasu itak že nima nič, repa pa še manj... z našim sta se spet danes rav-sala! To ga bom enkrat, zmiraj uhaja na naš dvor!“

„Kaj misliš, da se kukavice zapirajo v kurnike, kakor petelini? Ne čvekaj no tako neumno, pa povej — saj si jo danes čul.“

„Jaz nimam časa,“ pa jo je pobrisal meni nič, tebi nič — proti domu. Mati so gnetli testo, ko je prisopihal naš junak v vežo.

„Mama, kako pa poje kukavica, mama, povejte no, brž, brž!“

„Čak, čak — kod se pa potepaš vse dopoldne?“

„Naka — saj nisem — sosedova Minka bi rada vedela, kako žvrgoli kukavica, pa se nisem mogel spomniti. Rad bi ji povedal, ko ne ve, čeprav hodi že v šolo.“

Tak-le je bil naš Jožek, navihan, kolikor ga je bilo...

Mati se niso mogli ustavljati prošnji svojega srčka. Radi so imeli tega zgovornega kodrolaščka in povedali so mu.

„Kuku — kuku, saj res, že vem — kuku, kuku.“

In odkuril jo je k sosedovim.

„Minka, kuku — kuku! Vidiš, da vem . . .“

In potem sta se zmenila nekaj prav resnega in važnega — — —

* * *

Tisti dan popoldne je peljala Mimica Jožka za roko k učiteljevim. Boječe sta se vstopila pred vrata in čakala, kdaj se jima odpro.

„Minka, jaz bom potrkal — čem?“

„Če znaš, kakor se mora, pa daj no!“

„Kako, daj ti; ti znaš bolje. Prav na lahko, da se ne bo preveč slišalo!“
A treba ni bilo nobenemu. Gospod učitelj jima odpró sami.

„Kaj pa vidva — kaj?“

„Gospod učitelj, Minka mi je pravila, da imate kuk — kukuc — —“

„A, — a, kukavico bi rada slišala in videla tudi, se-ve! No pa pridita bližje, prijateljčka moja!“

Jožek je potegnil Mimico, ki je bila boječa in sramežljiva deklica, za seboj, in stopala sta za učiteljem.

Bili so v sobi. Jožku so se svetile oči, kakor mlademu mucku, in obračal jih je na vse strani, kje bi zagledal kako tičnico. Pa tudi Mimica je bila precej razočarana; zaman — tičnice v tej sobi ni bilo . . .

Gospod učitelj pa so pristopili k stenski uri in na strani nekaj izprožili . . .

Drrrrrrrr — dr — dr — — — kuku, kuku, kuku . . .

„Jeej, kje jo pa imate?“ sta vzkliknila istočasno oba.

„Kakšna pa je — kakšna pa je?“

Kuku, kuku — — —

Stala sta, kakor ukopana, gospod učitelj so se jima pa šegavo smejali.

„To je taka ura, ljuba moja, nič drugega, kakor ura.“ In pokazali so jima jo prav pod nos . . .

„Čudno, čudno — pa sem vedno mislil, da živé kukavice po gozdih,“ je pritaknil Jožek.

„Hm — — hehe, Jožek, ti si junaček — — —“

Vravec in golob.

Deček je vjel vrabca in zapazil nato na strehi goloba. „Ta je boljši“, si je mislil, izpustil vrabca ter splezal na streho, da bi vjel goloba. Ta pa ga ni počakal, ampak je odletel. In deček je žalostno sedel na strehi brez vrabca in goloba ter rekel sam pri sebi: „Boljši je vravec v roki, kakor golob na strehi.“

Poslov. — c—.

LISTJE IN CVETJE.

Iz zaklada naših pregovorov.

22. Laž ima kratke noge.

O tej nesnažni pregehi ste že letos marsikaj brali v „Vrtčevi“ prilogi; med drugim tudi kratko razlago tega pregovora. Kdor ima kratke noge, počasi hodi. Kdor pa počasi hodi, ne more bežati ter ga lahko ujamejo in kaznujejo; pa daleč ne more priti. Oboje se lahko reče o lažniku.

Sicer so lažniki v obče jako zviti in prekanjeni ljudje ter znajo svoje laži tako prikrojiti, da jih poslušalec ne more spoznati in ločiti od resnice. Vendar dolgo se pa laž le ne dá prikrivati. Večkrat se lažnik sam tako zareče, da se ujame v lastne zanjke; mnogokrat pa ga izdajo druge okoliščine.

O laži pa tudi zato lahko pravimo, da ima kratke noge, ker lažnik ne more prav napredovati in dospeti do časne in večne sreče. Lažnika, čigar lažnivost je obče znana, nikjer ne marajo, ker mu ne morejo zaupati; zakaj kdor je lažniv, je tudi goljufen in nezvest. Pa tudi kako nevaren je tak človek! Kako lahko tudi poštenega in nedolžnega človeka pripravi ob dobro ime s svojimi umazanimi lažmi! Ni mu torej lahko dobiti dobre in poštene službe.

Ker lažniv človek kaj lahko zabrede tudi v druge, večkrat jako velike hudobije, n. pr. da po krivem priča, po krivem prisega, obrekuje, goljufa, slepari itd., se tudi v nravnem oziru rad zeló zanemari. Utegne se mu pripetiti tudi največja nesreča, da zavravi tudi svoje dušno zveličanje, ker dela tako majhne korake naprej, pač pa velike nazaj.

Vrtčevim čitateljem zeló priporočam, naj pazno in uspešno prebirajo v letošnjem „Angelčku“ sestavke o laži. V dokaz, kako kratke noge ima laž, pa pristavim še to-le kratkočasnico:

Nek častnik dobi povelje, da gre z oddelkom vojakov pokopavat mrliče, ki so padli v boju. Kar vzdihne med mrliči hudo ranjen vojak in zastoče s puhlim glasom: „Glejte, gospod, jaz še živim; nikar me ne pokopljite!“ Eden pokopačev pa pristopi in pravi: „Nič nikar mu ne verjemite, gospod poročnik! Tega jaz dobro poznam, veste, da je nesramen lažnik, kar brez skrbi ga pokopljimo!“

Nove knjige in listi.

1. Leban Janko: *Mirko Poštenjakovič*. Povest za dečke od 12.—15. leta. (Posebno primerna za rokodelske učence.) Nemško spisal Fr. Frisch. Drugi natis. V Ljubljani 1901. Založil in prodaja J. Giontini. Cena 40 vin. — To je mikavno, v lepem jeziku pisana mladinska knjiga, ki nam še zlasti zato posebno ugaja, ker ni pisana le v zabavo in kratek čas, marveč ima tudi vzgojilno moč v sebi ter nas po nekoliko spominja na Šmidove povesti.

2. Kosi Anton: *Vinogradniki! čuvajte vinsko trto!* Kratko navodilo, kako uspešno zatiravati najnavadnejše trsne škodljivce. V Mariboru 1901. Založil pisatelj. Natisnila tiskarna sv. Cirila. Cena 50 v. — Namen in pomen te knjižice je že razviden iz naslova. Spretno je opisal marljivi gospod pisatelj vse

pogubne kvarljivce vinskih trt iz živalstva in rastlinstva, pa tudi še pridejal „vremenske in druge neugodnosti“ ter nasvetoval uspešnih sredstev zoper nje. Prepričani smo, da se bo razveselil knjižice vsakdo, ki mu je pri srcu narodno gospodarstvo.

Rebus.

(Priobčil Mirko M.)

· O N.

e

2

(Rešitev in imena rešilcev v prih. listu.)

„Vrtec“ izhaja 1. dne vsacega meseca in stoji s prilogo vred za vse leto 5 K 20 h, za pol leta 2 K 60 h. — Uredništvo in upravnništvo sv. Petra cesta št. 76, v Ljubljani.